

1 of 1 DOCUMENT

de Volkskrant

de Volkskrant

20 maart 2013 woensdag

Bezuinigen op 'debielen' is debiel

BYLINE: MARGO **TRAPPENBURG;** MARIGO TEEUWEN

SECTION: Opinie en Debat; Blz. 31

LENGTH: 948 woorden

Verstandelijk beperkt

De voorgenomen bezuinigingen op licht verstandelijk beperkte jongeren is onbarmhartig, onverstandig en onvoordelig.

De op stapel staande AWBZ-bezuiniging is voor een deel een 'debiele' maatregel. Misschien schrikt u van het woord debiel, een term die sinds de jaren zeventig een scheldwoord is. Waar denkt u aan bij het woord debiel? Vermoedelijk niet aan een persoon die licht verstandelijk beperkt (LVB) is. Tot de jaren zeventig was 'debiel' echter de gangbare term waarmee we mensen met een IQ tussen de 50 en 85 (inclusief zwakbegaafden) aanduidden.

De verandering van taalgebruik - van debiel naar licht verstandelijk beperkt - vloeide voort uit het idee dat 'debiele' mensen niet in de categorie patiënt zouden moeten vallen. Vanaf de jaren zeventig werden zij gezien als medemens en dienovereenkomstig bejegend. Volgens professionals uit die tijd waren zij prima in staat zelfstandig hun leven op te bouwen. Verstandelijk gehandicapten waren slechts 'een beetje minder intelligent'. Deze 'gelijkheidsideologie' maakt nog steeds deel uit van het zorgbeleid, terwijl de samenleving sinds de jaren zeventig ingrijpend is veranderd. Het klinkt ideologisch mooi om medemensen als 'normale' mensen te bejegenen, maar de werkelijkheid is weerbarstiger. LVB-jongeren zijn oververtegenwoordigd in schuldhulpverlening, in overlaststatistieken en in het jeugdstrafrecht. Zo normaal zijn ze blijkbaar niet.

Hoe kan het dat deze jongeren op tal van terreinen steeds meer in de knel komen? Waarom worden zij niet ondersteund door de zorg? Dat komt doordat met de omarming van de gelijkheidsideologie en het hieraan gekoppelde eufemistische taalgebruik, de kennis over de impact van een 'verstandelijke beperking' is verdwenen. Veel politici, onderwijzers, agenten, werkgevers en 'mensen in de wijk' komen bij het benoemen van kenmerken van een verstandelijke beperking niet veel verder dan 'minder intelligent'. Terwijl een reeks van andere componenten LVB'ers parten speelt.

Een gebrekkige kennis over verstandelijke beperkingen betekent het niet tijdig onderkennen van hun tekortkomingen. Veel van deze jongeren zien er 'verraderlijk gewoon' uit. Deze jongeren worden daardoor overschat en langdurig overvraagd. Gedragsproblemen zijn veelal het gevolg. Kenmerken van debiel/LVB zijn bijvoorbeeld dat iemand de gevolgen van zijn handelen niet kan overzien en te weinig probleemoplossend vermogen heeft.

Het lijkt erop dat de regering met de voorgestelde AWBZ-bezuiniging ook last heeft van deze eigenschappen: een debiele maatregel dus. Bezuinigingen op dagbesteding en andere vormen van begeleiding hebben drie voorzienbare, ongewenste gevolgen.

Allereerst voor LVB-jongeren. Onderzoek laat zien dat door gebrek aan begeleiding en ondersteuning, gedragsproblemen bij veel LVB-jongeren verergeren en uitlopen op een psychiatrische aandoening (bijna 50 procent), bijvoorbeeld een oppositioneel opstandige - of antisociale - gedragsstoornis. Eigen verantwoordelijkheid, predikt het kabinet Rutte. Hoe humaan is dit voor jongeren met een IQ tussen 50 en 85? In welke mate beschikken zij over een vrije wil? Door een gebrek aan reflexieve vermogens vinden veel van deze jongeren (en hun ouders die voor een deel ook LVB zijn) dat ze geen problemen hebben, ze vragen niet om hulp. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat LVB-jongeren die voldoende begeleiding krijgen wel positief in het leven staan. Zij ontwikkelen minder stoornissen (20 procent), hebben minder verkeerde vrienden en gebruiken minder alcohol en drugs.

Dan voor de samenleving. Die is de afgelopen dertig jaar gemeritocratische en legt steeds meer nadruk op efficiency en doelmatigheid. Ontwikkelingen waardoor LVB-jongeren maar mondjesmaat een positie op de werkvloer weten te bemachtigen; deze jongeren zijn voor werkgevers niet lucratief. Met als resultaat dat een groot deel van de LVB-jongeren maatschappelijk niet mee kan komen. Opgebouwde frustraties reageren zij vervolgens in de samenleving af, in de vorm van overlast, agressie en criminaliteit.

Tot slot voor het strafrecht. LVB-jongeren nemen geen aparte positie in het strafrecht in; er wordt geen statistiek bijgehouden over hun criminele gedrag. Maar volgens schattingen van officieren van justitie en kinderrechters heeft nu al 30 tot 50 procent van alle jongeren in het strafrecht een licht verstandelijke beperking. Een verder uitkleden van de AWBZ-zorg (schrappen van dagbesteding en begeleiding) zal leiden tot een verdere overbelasting voor de rechterlijke macht. Bovendien maken strafmaatregelen het leven van LVB-jongeren nog ingewikkelder. Hun toch al kleine kans op werk wordt door een strafblad nog kleiner. Vanwege door hen gepleegde delicten worden ze met enige regelmaat van school of sportclub verwijderd. Geen werk, geen hobby, geen dagbesteding en geen begeleiding maakt hen vervolgens nog meer beïnvloedbaar voor verkeerdwillende vrienden.

Minister Opstelten spreekt over 'oppakken, aanpakken, doorpakken', maar voor deze groep wordt het oppakken, af laten glijden, weer oppakken, nog verder af laten glijden. Moeten we voor hen niet een andere visie ontwikkelen?

Iedereen begrijpt dat in tijden van crisis bezuinigd moet worden, maar deze maatregel is niet de weg. Ze is onbarmhartig ten opzichte van LVB-jongeren, onverstandig omdat ze zal leiden tot meer overlast, criminaliteit en agressief gedrag van LVB'ers waar de maatschappij niet op zit te wachten, en onvoordelig, omdat het geld dat wordt uitgespaard op zorg moet worden bijgelegd bij de begroting van politie en justitie.

Margo **Trappenburg** en Marigo Teeuwen zijn resp. als politicologe en sociologe verbonden aan de UvA.

Verstandelijk beperkten zijn helemaal niet normaal

LOAD-DATE: 19 March 2013

LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

PUBLICATION-TYPE: Krant

JOURNAL-CODE: de Volkskrant